

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Warmte en Ondergrond
T.a.v. de heer
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Burgum, 23 maart 2021

ons kenmerk : S2021-05894
dossier : Z2020-11379
behandeld door :
telefoonnummer : 14 0511
uw brief van : 3 december 2020
uw kenmerk : DGKE-WO/20284886
onderwerp : Adviesverzoek aan decentrale overheden op het gewijzigde winningsplan Tytsjerk (Vermilion)

Geachte heer ,

Op 3 december 2020 heeft u ons gevraagd om advies te geven op het gaswinningsplan Tietjerk. In deze brief adviseren wij de Minister om niet in te stemmen met dit winningsplan.

Onze gemeente is onaangenaam verrast door dit winningsplan. Eerder zijn wij ook wel met productieverlengingsverzoeken geconfronteerd maar dan ging het om de uitnutting van een al bestaand gasvoorkomen voor nog een korte periode en met veel geringere consequenties. Dit plan is van een geheel andere orde. Het winningsplan heeft een looptijd tot 2050 en maakt het mogelijk om ten opzichte van de huidige winningsplannen (productie 43.145 miljoen nm³) nog 11.572 miljoen nm³ extra gas te winnen. De samengestelde bodemdaling is nu al fors. Op het diepste punt circa 18 centimeter (met na-ijl daling komt daar – ook zonder extra winning - nog 5 centimeter bij). De verwachte maximale bodemdaling wordt bij winning van de nieuwe hoeveelheden echter nog veel meer en wordt berekend op 32 centimeter. De dalingskom zal daarbij richting Burgum opschuiven. Mee vanwege de winning in de Rotliegend-Slochteren formatie verhoogt dit winningsplan de kans op zwaardere bevingen. Ook maakt het winningsplan fracken mogelijk.

Wij zullen u hierna uitleggen waarom wij vinden dat u niet met een winningsplan met dergelijke consequenties kunt instemmen.

Algemene afwijzing van gaswinning (in bebouwd gebied)

Onze gemeenteraad heeft het college opgedragen beleid te ontwikkelen ter stimulering van de overstap van fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen (energietransitie). Hiermee heeft onze raad een signaal willen afgeven. De nadelen die aan de winning en het gebruik van gas kleven noodzaken tot een versnelling van de energietransitie en de landelijke en lokale overheid is hier mede verantwoordelijk voor. Wij vinden dat alle inspanning gericht moet zijn op het behalen van de klimaatdoelen en de energietransitie en hier willen wij graag met uw ministerie en met Vermilion een verdere uitvoering aan geven.

Omdat onze gemeente negatief tegenover de verdere winning van aardgas staat, adviseren wij negatief op het winningsplan en vinden wij dat de Minister niet met een nieuw winningsplan moet instemmen. De energietransitie wordt niet gestimuleerd met toename en verlenging van de productie van fossiele brandstoffen maar met een investering in duurzame en hernieuwbare energie.

Het winningsplan behelst nieuwe opsporing

Een belangrijk deel van de productieverhoging moet volgens het winningsplan komen uit nog niet aangeboorde bodemlagen die in het winningsplan soms als “niet deelvoorkomen” en “prospect” worden genoemd. Of deze bodemlagen ook gas bevatten is nog niet aangetoond. De productieprofielen zijn volgens TNO indicatief en kunnen voor dit onderdeel niet worden getoetst op planmatig gebruik van de delfstoffen. Naar onze mening is hier sprake van winning van aardgas (Vermilion heeft zelf ook aangegeven dat de bodemlaag gas kan bevatten maar dat het ook warm water kan zijn) maar betreft het opsporingswerkzaamheden. In het huidig regeerakkoord “Vertrouwen in de toekomst” is opgenomen dat voor opsporingswerkzaamheden naar nieuwe voorkomens op land geen vergunning wordt afgegeven. Alleen daarom al, vinden wij dat niet kan worden ingestemd met dit winningsplan.

Bodemdaling algemeen

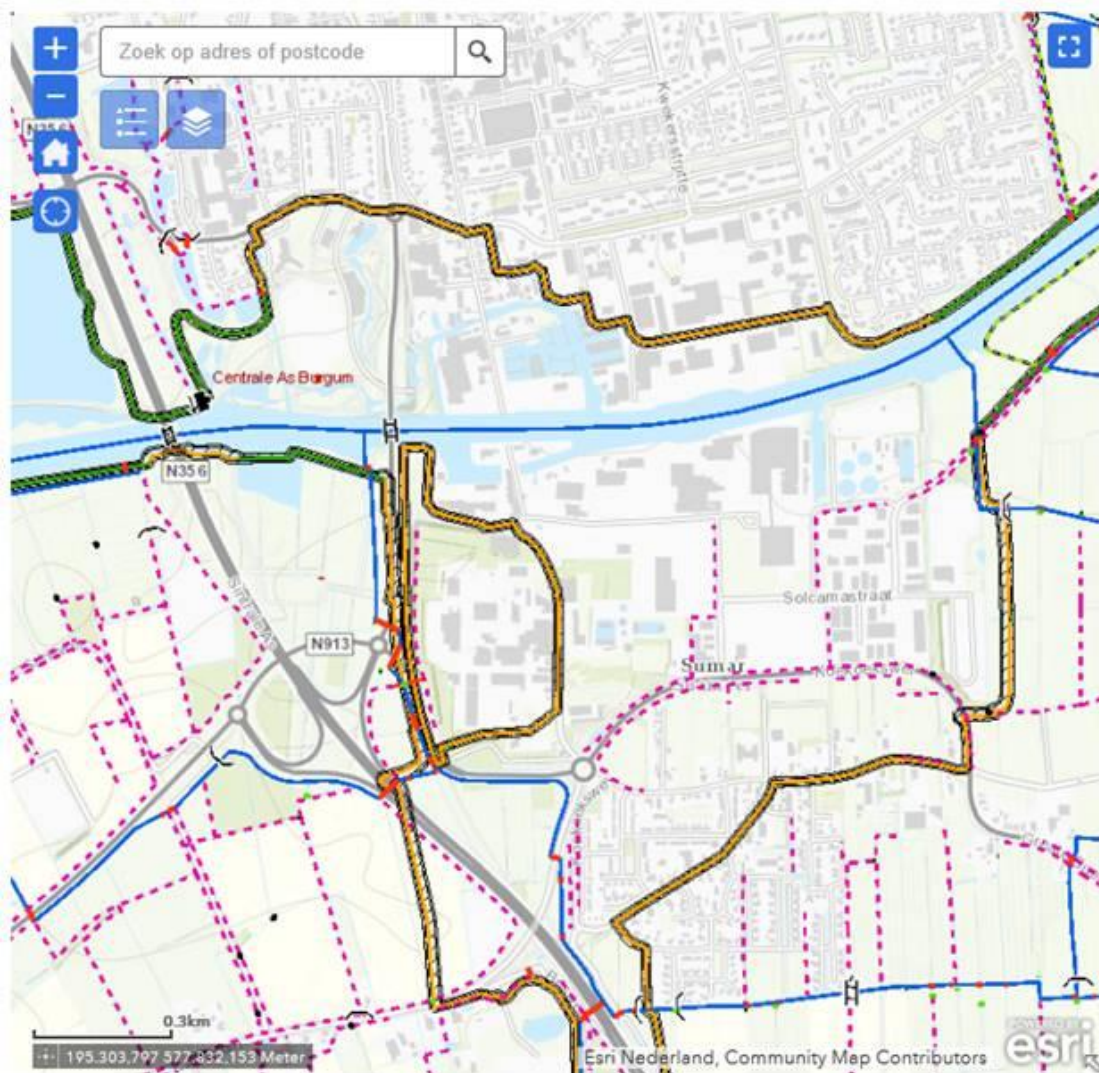
Een meetbare consequentie van dit winningsplan is de extra bodemdaling. Bij de huidige winning bedraagt de bodemdaling 18 centimeter met nog een mogelijke nadjinking in de toekomst van 5 centimeter. Het nieuwe winningsplan zorgt voor een bodemdaling van 32 centimeter maximaal met een grotere bodemdalingskom. Volgens de experts hoeft de bodemdaling niet te leiden tot schade aan gebouwen e.d. omdat de daling heel gelijkmatig is. Schade aan andere zaken zoals waterkeringen en infrastructurele zaken worden aan de commissie bodemdaling voorgelegd en bij schade zou dit altijd vergoed moeten worden. Voorbij wordt gegaan aan de mogelijke vraag op welke wijze bij deze bodemdaling ook peilverlagingen moeten worden uitgevoerd. Een peilverlaging kan wel tot gebouwenschade leiden en ook daarom vinden wij dat niet kan worden ingestemd met dit winningsplan.

Bijzondere consequenties bodemdaling in de gemeente Tytsjerksteradiel

De extra bodemdaling (30%) en de verschuiving van de dalingskom richting Burgum en Sumar heeft grote gevolgen. Allereerst zullen grotere delen van het bebouwd gebied “voor de boezem” komen te liggen omdat de regionale kade voor een groot deel over de zogenaamde “hoge gronden” loopt. Deze kade is met een gele lijn op de afbeelding

op de volgende bladzijde aangegeven. Neemt de bodemdaling toe, dan zal de benodigde hoogte meer landinwaarts komen te liggen en is een groter deel van het bebouwd gebied minder beschermd. De klimaatverandering en de toenemende extreme weersomstandigheden en het feit dat het peil van de boezem niet kan worden aangepast maken dat de bodem in het gebied niet verder kan dalen. Hierdoor is het gebied ongeschikt om nog meer gas te winnen en onder deze omstandigheden dient schade aan gebouwen en infrastructurele werken te worden voorkomen. Ook hierom vinden wij dat niet kan worden ingestemd met dit winningsplan.

Leggerkaart

Bij toenemende bodemdaling zullen niet alleen de kades een probleem vormen. Ook de riolering in met name Burgum en Sumar zal onder bepaalde omstandigheden niet meer functioneren. Op basis van de bestaande (verwachte) bodemdaling zijn onze overstorten aangepast (lees opgehoogd) omdat deze op de boezem lozen (met een vast peil van -0,52 NAP). De ruimte om dit te kunnen uitvoeren was nog (net) aanwezig. Bij grotere bodemdaling kan dit niet meer worden opgelost door de overstorten aan te passen maar zal dit gevolgen hebben voor het gehele op elkaar

afgestemde rioolstelsel dat is aangelegd in het bebouwde gebied van met name Burgum en Sumar.

Omdat een deel van onze dorpen in dit gebied op de boezem afwatert en dit systeem bij een verdere toename van de bodemdaling niet meer zal werken, is schade aan de bebouwde omgeving en infrastructurele werken aannemelijk. Ook hierom is dit gebied niet geschikt om nog meer gas te winnen. De voorzienbare schade zou kunnen worden voorkomen door een maximale bodemdaling in het instemmingsbesluit op te nemen. Normaliter zouden wij u dit in overweging geven maar omdat wij vinden dat bij het huidige winningsplan de grens van de maximale bodemdaling al is bereikt en extra gaswinning altijd gepaard gaat met meer bodemdaling, laten wij dat in dit geval achterwege. Wij vinden dat de grens hier is bereikt en dat niet kan worden ingestemd met dit winningsplan.

Bodemtrilling

Wij zijn geschrokken van het feit dat het nieuwe winningsplan een toenemende kans op een beving met schade kan betekenen. Uit het rapport lezen wij dat dit dan met name komt door de voorgenomen winning uit de Rotliegend-Slochteren. Weliswaar geeft Vermilion aan dat zij uit eigen beweging zich een beperking m.b.t. de reservoirdruk oplegt maar vanuit TNO en het ministerie wordt dit niet geëist. Dat zou betekenen dat bij herziene winningsplannen deze beperking weer zou vervallen.

De risico-analyse leidt weliswaar tot “afzwakking” van dit risico maar dat is ook mee omdat o.a. de bevolkingsdichtheid een rol speelt. Blijft een feit, dat bij een magnitude van 3,5 (vergelijkbaar met de zwaarste bevingen in het Groninger veld) dit tot schade aan gebouwen en infrastructuur kan leiden. Waarom in onze gemeente door een lagere “opslingerfactor” een beving aan de oppervlakte minder voelbaar zal zijn wordt in het winningsplan onvoldoende verklaard.

De Mijnbouwwet schrijft voor dat schade aan gebouwen en infrastructurele werken moet worden voorkomen. Voorkomen betekent: “zorgen dat het niet gebeurt” en betekent niet dat cijfermatig wordt onderbouwd dat het niet zo vaak zal gebeuren en dat het vanwege dunbevolkt gebied niet zoveel mensen zal treffen.

Ook vinden wij dat wanneer de Mijnbouwwet spreekt over veiligheid, daarbij ook het “gevoel van veiligheid” hoort. Een voelbare beving kan dan wel louter tot cosmetische schade aan een gebouw leiden maar een gevoel van onveiligheid in je eigen woning kan tot grote psychische schade leiden.

Wij vinden dat ook vanwege de kans op bodemtrilling en de schade die hierdoor ontstaat (met name door de winning uit de Rotliegend-Slochteren formatie) niet kan worden ingestemd met dit winningsplan. Geeft de Mijnbouwwet hiervoor niet de ruimte, dan vinden wij dat in het instemmingsbesluit de beperking moet worden opgenomen dat bij een trilling met een magnitude van 3 of meer de winningsactiviteiten per direct moeten worden gestaakt en niet mogen worden hervat.

Activiteiten nabij het grondwaterbeschermingsgebied

De winning van schoon drinkwater wordt steeds lastiger in Nederland. Niet alleen waterwingebied maar ook het grondwaterbeschermingsgebied moet daarom zoveel mogelijk worden gevrijwaard van bodembedreigende activiteiten.

In het winningsplan wordt volstaan met de opmerking dat de boringen op grotere diepte plaatsvinden dan de waterwinning en dat er tussen het gasvoorkomen en de grondwaterwinning geen interactie is. Wij vragen ons af, of een bodemdaling of -beving hierin geen wijziging kan aanbrengen. Ook vinden wij dat hydraulische putstimulatie in dit gebied ongewenst is. Tenslotte kan ook worden afgevraagd of bodemdaling geen gevolgen kan hebben op de verdere verzilting van grondwater.

Wij vinden dat de grondwatervoorraden op adequate wijze moeten worden beschermd. Het winningsplan bevat daarvoor onvoldoende informatie en ook daarom vinden wij dat niet kan worden vastgesteld dat sprake is van doelmatig beheer van de ondergrond en kan ook om die reden niet worden ingestemd met dit winningsplan.

Fracken algemeen

Door te fracken worden bodemvreemde stoffen in de bodem gebracht om de doorlatendheid van de bodem te vergroten en de gastoestroom te verbeteren. Welke stoffen in welke hoeveelheid in de bodem worden gebracht wordt uit het winningsplan niet duidelijk. De risico's zijn niet duidelijk in kaart gebracht en het is daarom ook onduidelijk op welke wijze dit is of zal worden afgewogen. Wij vinden fracken om milieuhygiënische redenen ongepast. Ook vinden wij dat er grenzen zijn aan het gebruik van de ondergrond en dat het niet altijd nodig is om met kunstmatige ingrepen een natuurlijk systeem naar de hand te zetten.

Omdat fracken een onderdeel is van het winningsplan maar de risico's hiervan in het plan niet zijn uitgewerkt vinden wij dat niet kan worden ingestemd met dit winningsplan.

Communicatie

Hoewel wij erkennen dat de communicatie rondom winningsplannen is verbeterd, verwachten wij dat dit winningsplan voor nog meer onrust en zorgen bij onze inwoners kan leiden. Wij vinden het van groot belang dat onze inwoners tijdig en zorgvuldig worden geïnformeerd over de winningsactiviteiten, dat zij weten waar zij zich kunnen melden bij overlast, waar zij eventuele schade kunnen melden etc.

Het voelt vreemd, maar de gemeente heeft hierin geen bevoegdheid en verantwoordelijkheid. Wij moeten erop vertrouwen dat u samen met Vermilion maar ook Sodm als toezichhouder deze verantwoordelijkheid neemt en onze inwoners hierin zo goed mogelijk begeleidt.

Ongeacht dit besluit vragen wij u om ons beter te informeren over de in onze gemeente aanwezige mijnbouwrichtingen, het toezicht van Sodm op deze inrichtingen, rapportage van eventuele calamiteiten en onderzoek naar de putintegriteit.

Tenslotte

Wanneer u onverhoopt moet afwijken van ons advies, dan willen wij alsnog in de gelegenheid worden gesteld om voorwaarden aan het besluit te verbinden. Wij denken daarbij in ieder geval aan het volgende:

- zoals hiervoor al beschreven, vinden wij dat bij een beving met een magnitude van 3 de winning moet worden gestaakt en niet mag worden hervat;
- de maximale bodemdaling mag t.o.v. het geldende winningsplan niet toenemen zodat er in onze gemeente niet meer gebied voor de boezemkade komt te

- liggen en het toegepaste rioleringsstelsel met een lozingsmogelijkheid op de boezem blijft functioneren;
- er wordt niet uit nieuwe deelvoorkomens of prospects geproduceerd;
  - fracken is niet toegestaan;
  - de monitoring op de bodemtrilling wordt verbeterd door een operationeel meetnet met voldoende meetdichtheid. Indien noodzakelijk zal de voorwaarde moeten worden gesteld dat er trillingsmeters worden bijgeplaatst.
  - bodemdaling en -trilling worden gemonitord en bij afwijkende metingen of gewijzigde inzichten wordt direct ingegrepen.
  - het instellen van een substantieel gebiedsfonds als rechtvaardig middel voor het verdelen van de baten zodat wij samen met de omgeving onder andere de energietransitie vorm kunnen geven.
  - Volledige compensatie voor eventuele schade aan het rioleringsnet.

Heeft u over deze brief nog vragen, dan kunt u contact opnemen met

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel
De secretaris/directeur, de burgemeester,

H.M. van Gils

drs L.J. Gebben